

«اهم اقدامات برای پایان دهی به تبعیض علیه زنان و دختران»

مقدمه:

تبعیض علیه زنان که به معنی هرشکلی از تمایز، محرومیت، یا محدودیت بر اساس جنسیت می‌باشد؛ به‌طورقطع، تأمین حقوق این گروه انسانی را با موانع دشوار و بعضاً غیرقابل عبور همراه می‌سازد.

براین اساس، مسأله مقابله با تبعیض علیه زنان و دختران، در تمامی سطوح قانون‌گذاری و اجرایی، توجه دستگاه‌های ذی‌ربط جمهوری اسلامی ایران؛ اعم از نهادهای قانون‌گذاری، قضایی و اجرایی را به خود جلب نموده است تا از طریق آن، امکان توسعه انسانی و همه‌جانبه کشور فراهم آید.

در ادامه به بخشی از مهم‌ترین اقدامات قاعده‌ساز، و اجرایی مربوط به این حوزه اشاره خواهد شد.

فهرست مهم‌ترین اقدامات:

۱- اقدامات قاعده‌ساز درموضوع حمایت از زنان و دختران دربرابر تبعیض؛

۲- طرح‌های پیش‌نویس قاعده‌ساز درموضوع حمایت از زنان و دختران دربرابر تبعیض؛

۳- اقدامات اجرایی درموضوع حمایت از زنان و دختران در برابر تبعیض.

۱- اقدامات قاعده‌ساز درموضوع حمایت از زنان و دختران دربرابر خشونت

اهم اقدامات
<p>۱-۱- قانون اساسی جمهوری اسلامی ایران</p> <ul style="list-style-type: none">
• این قانون در بند ۹ از اصل ۳ بر رفع تبعیض ناروا و ایجاد امکانات عادلانه برای همه شهروندان؛ از جمله زنان تصریح نموده است؛
• اصول ۱۹ و ۲۰ بر برابری همگان نزد قانون تأکید دارد؛
• بند ۱ اصل ۲۱ دولت را مکلف نموده تا زمینه‌های لازم برای ارتقای شخصیت زنان و تحقق حقوق مادی و معنوی آنها فراهم آورد؛
• بندهای ۲ و ۴ اصل ۲۱ قانون اساسی، مادران را خصوصاً در ایام بارداری و مراقبت از فرزند و در دوران بیوگی، سالخورده‌گی و بی‌سرپرستی تحت حمایت «خاص در خاص» قرار داده است؛
• اصل ۲۹ قانون مذکور بر بهره‌مندسازی تمامی شهروندان (اعم از زنان و مردان) از بیمه تأمین اجتماعی برای ایام بیکاری، بازنشستگی، سالمندی، از کارافتادگی تأکید دارد؛
• بند ۲ اصل ۴۳ این قانون بر تأمین شرایط و امکانات کار برای همه (اعم از زن و مرد) به منظور رسیدن به اشتغال کامل و قرار دادن وسایل کار در اختیار همه کسانی که قادر به کارند، ولی وسایل کار ندارند، تصریح دارد.

۱-۲- قانون برنامه پنجساله پنجم توسعه جمهوری اسلامی ایران (۱۳۹۴ - ۱۳۹۰)

- ماده ۲۲۷ این قانون، دولت را متعهد داشته است تا با مشارکت کلیه دستگاه‌های ذی‌ربط در حوزه زنان؛ از جمله قوه قضاییه، سازمان بهزیستی کشور، وزارت کشور، نیروی انتظامی جمهوری اسلامی ایران، وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی و وزارت تعاون، کار و رفاه اجتماعی برای حمایت از امنیت زنان و کودکان مبادرت به تدوین «سند ملی امنیت بانوان و کودکان در روابط اجتماعی» نماید که از جمله محورهای این سند، رفع زمینه‌های مغایر ارتقاء توانمندی زنان و دختران می‌باشد؛
- ماده ۲۳۰ قانون مذکور دولت را موظف نموده تا با همکاری کلیه دستگاه‌های ذی‌ربط و با هدف ارتقای وضعیت زنان در عرصه‌های اجتماعی و تحقق حقوق آنها در همه زمینه‌ها «برنامه جامع توسعه امور زنان و خانواده» را تدوین و در آن برنامه، از جمله محورهای زیر را مورد توجه قرار دهد:

- بازنگری قوانین و مقررات مربوطه؛
- پیشگیری از آسیب‌های اجتماعی؛
- توسعه و ساماندهی امور اقتصادی - معیشتی با اولویت ساماندهی مشاغل خانگی برای زنان سرپرست خانوار و زنان بدسرپرست؛
- تأمین اجتماعی؛
- اوقات فراغت زنان؛
- ارتقاء سلامت زنان؛
- توانمندسازی سازمان‌های غیردولتی حوزه زنان؛
- توسعه تعاملات بین‌المللی و اصلاح ساختار اداری تشکیلاتی زنان و خانواده.

۱-۳- سند چشم انداز جمهوری اسلامی ایران در افق ۱۴۰۴ هجری شمسی

این سند که دربردارنده ویژگی‌هایی است که دولت ایران باید تا سال ۱۴۰۴ به آن نائل آمده باشد، با بیان کلی بر تحقق فرصت‌های برابر و ریشه‌کنی تبعیض تصریح نموده است.

۱-۴- سیاست‌های کلی برنامه ششم توسعه مصوب ۱۳۹۴

قانون سیاست‌های کلی برنامه ششم توسعه مصوب ۱۳۹۴ ابلاغی از مقام رهبری، ضمن توجه به جایگاه زنان، بندی را به تقویت جایگاه زنان در حوزه‌های اجتماعی و تحقق حقوق قانونی آنها در همه عرصه‌ها اختصاص داده است.

۱-۵- سیاست‌های کلی جمعیت، ابلاغی ۱۳۹۳

- اختصاص تسهیلات مناسب برای مادران؛ به‌ویژه در دوره بارداری و شیردهی و پوشش بیمه‌ای هزینه‌های زایمان و درمان ناباروری مردان و زنان و تقویت نهادها و مؤسسات حمایتی ذی‌ربط (بند ۳)؛
- تقویت نظام تأمین اجتماعی، خدمات بهداشتی و درمانی و مراقبت‌های پزشکی در جهت سلامت باروری و فرزندآوری (بند ۴)؛
- ارتقاء امید به زندگی، تأمین سلامت و تغذیه سالم جمعیت و پیشگیری از آسیب‌های اجتماعی (بند ۶)؛

- ایجاد شرایط لازم برای تأمین سلامت سالمندان و نگهداری آنان در خانواده و پیش‌بینی سازوکار لازم برای بهره‌مندی از تجارب و توانمندی‌های سالمندان در عرصه‌های مناسب (بند ۷).

۱-۶- سیاست‌های کلی خانواده، ابلاغی ۱۳۹۵

سیاست‌های کلی خانواده در بند ۱۳ خود بر حمایت حقوقی، اقتصادی، و فرهنگی از خانواده‌های با سرپرستی زنان تأکید دارد.

۱-۷- سیاست‌های کلی نظام اداری، ابلاغی مقام رهبری مورخ ۱۳۸۹/۰۱/۳۱

- بند ۲ این سیاست‌ها بر عدالت محوری در جذب، تداوم خدمت و ارتقای منابع انسانی اشاره دارد؛
- بند ۳ نیز در گزینش منابع انسانی بر پرهیز از نگرش‌های سلیقه‌ای و غیرحرفه‌ای تأکید دارد؛
- بند ۶ این سیاست‌ها بر رعایت عدالت در نظام پرداخت تصریح دارد.

۱-۸- ابلاغ منشور حقوق شهروندی، توسط رئیس‌جمهور در سال ۱۳۹۵

این سند با هدف ارتقای حقوق شهروندی، و تدوین برنامه و سیاست دولت، در سال ۱۳۹۵ توسط رئیس‌جمهور امضاء و جهت عملیاتی‌سازی به دستگاه‌های اجرایی ابلاغ شد. منشور در قسمت مربوط به سازوکار اجرایی، نهاد دستیار ویژه را برای نظارت، هماهنگی و پیگیری اجرای تعهدات مندرج در منشور پیش‌بینی نموده و دستگاه‌های تابعه قوه مجریه را ملزم ساخته است تا برنامه اصلاح و توسعه نظام حقوقی مربوط به آن دستگاه برای عملیاتی‌سازی مفاد مندرج در منشور را در مهلت‌های زمانی مقرر در منشور ارائه نمایند. از این حیث، مهم‌ترین مواد منشور در حوزه زنان و خانواده مشتمل بر موارد زیر هستند:

- حق بر سلامت زنان (ماده ۳)؛
- حمایت از حقوق افراد دارای معلولیت و سالمند (ماده ۵)؛
- ممنوعیت تبعیضات ناروا (ماده ۸)؛
- حق بهره‌مندی از امنیت فردی (ماده ۱۳)؛
- حق بهره‌مندی از حریم خصوصی (ماده ۳۶)؛
- حق رهایی از ازدواج اجباری (ماده ۵۱)؛
- حق زنان و کودکان به رهایی از خشونت رفتاری و گفتاری (ماده ۵۴)؛
- حمایت از حقوق افراد محروم از آزادی در اماکن حبس و بازداشت (ماده ۶۴)؛
- حق بهره‌مندی از محیط عاری از آسیب‌های فردی و اجتماعی (ماده ۹۱).

۱-۹- قانون حمایت از حقوق و مسئولیت‌های زنان در عرصه‌های داخلی و بین‌المللی (ماده واحده منشور حقوق و

مسئولیت‌های زنان در نظام جمهوری اسلامی ایران) مصوب ۱۳۸۵

این منشور ضمن تدوین برخی حق‌های مربوط به زنان که دیگر قوانین نسبت به آن ساکت هستند، مهم‌ترین محورهای حقوق زنان را فهرست نموده که از جمله آن می‌توان به موارد زیر اشاره نمود:

- حق برخورداری از حیات شایسته، و تمامیت جسمانی (بند ۱)؛
- حق آزادی اندیشه (بند ۳)؛
- حق امنیت شخصی (بند ۵)

- حق برخورداری از تابعیت ایرانی و یا تغییر آن (بند ۸)؛
- حق دختران به برخورداری بدون تبعیض از امکانات خانواده (بند ۱۸)؛
- حق ثبت ازدواج و طلاق (بند ۲۷)؛
- حق برخورداری از سلامت جسمی و روانی در زندگی فردی، خانوادگی، و اجتماعی (بند ۴۷)؛
- حق مشارکت در سیاست‌گذاری، قانون‌گذاری، مدیریت، اجرا و نظارت در زمینه سلامت (بند ۴۹)؛
- حق آگاهی و مشارکت زنان در تصمیم‌گیری‌های مربوط به کنترل باروری و تنظیم خانواده (بند ۵۲)؛
- حق دسترسی فراگیر و عادلانه به امکانات ورزشی و آموزشی در زمینه تربیت بدنی (فعالیتهای ورزشی) (بند ۵۳)؛
- حق مشارکت در سیاست‌گذاری، قانون‌گذاری، مدیریت، اجرا و نظارت در زمینه امر و فرهنگی (بند ۷۰)؛
- حق برخورداری از آموزش تا بالاترین سطوح تحصیلی با توجه خاص به دختران مناطق محروم و دختران دارای معلولیت (بندهای ۷۶، ۷۷، ۷۹ و ۸۴)؛
- حق پژوهش، تألیف و ترجمه و انتشار کتب، و مقالات در نشریات عمومی و تخصصی (بند ۸۵)؛
- حق اشتغال و برخورداری از مزد و مزایای برابر در کارمساوری با مردان (بندهای ۱۰۱ و ۱۰۴)؛
- حق مشارکت در سیاست‌گذاری‌های اقتصادی و ایجاد و اداره تشکلهای اقتصادی و عضویت در آنها (بند ۱۰۹)؛
- حق آزادی بیان (بند ۱۱۴)؛
- حق شرکت در انتخابات و انتخاب شدن در مجلس و شوراهای مختلف و مشارکت در برنامه‌ریزی‌های دولتی و تصدی مدیریت‌های عالی (بند ۱۱۶)؛
- حق حضور فعال در مجامع منطقه‌ای و بین‌المللی (بند ۱۱۹)؛
- حق اقامه دعوا و دفاع در محاکم دادگستری و سایر مراجع قانونی (بند ۱۳۶).

۱۰-۱- سیاست‌های اشتغال زنان در جمهوری اسلامی ایران مصوب ۱۳۷۱ شورای عالی انقلاب فرهنگی

این سند، ضمن توجه به بسته‌های حمایتی از مادران شاغل؛ از جمله مرخصی با حقوق، کاهش ساعت کار، مزایای بازنشستگی با سنوات کمتر خدمت، بر تأمین امنیت شغلی زنان، و برخورداری آنها از تأمین اجتماعی در مواقع بیکاری، بیماری، پیری یا ناتوانی از کار تصریح دارد.

۱۱-۱- سیاست‌های بهبود وضع گذران اوقات فراغت زنان و دختران مصوب ۱۳۸۱ شورای عالی انقلاب فرهنگی

این سند بر تحقق محورهای زیر تصریح نموده است:

- پیشگیری و توانمندسازی زنان در مقابله با آسیب‌های اجتماعی و فرهنگی زنان؛
- آگاهی از مسائل بهداشت جسمی، روانی، محیطی و تغذیه صحیح زنان و کودکان؛
- اطلاع از مهارت‌های فرزندپروری؛ فنون و حقوق و تکالیف زوجین.

۱۲-۱- قانون مجازات اسلامی مصوب ۱۳۹۲

این قانون در خصوص حداقل سن مسئولیت کیفری، در ماده ۱۴۷ سن مسئولیت کیفری را در دختران، نه سال و در پسران ۱۵ سال تمام قمری تعیین نموده است؛ با این وجود، با لحاظ منافع عالیه کودکان و نیز موازین بین‌المللی، نسبت به کلیه افراد زیر ۱۸ سال قائل به سیاست جنایی افتراقی است و برای این منظور، فصل دهم از بخش دوم کتاب اول خود (مواد ۸۸ لغایت ۹۵) را به عنوان مجازات‌ها و اقدامات تأمینی و تربیتی اطفال و نوجوانان اختصاص داده است

و ذیل این فصل، مبادرت به طبقه‌بندی سنی کلیه افراد زیر ۱۸ سال نموده است و حسب طبقه سنی که کودک در تماس با قانون، در آن قرار دارد، به تعیین و تعریف نوع احکام دادگاه‌ها پرداخته است و در این خصوص هیچ تمایزی میان کودکان دختر و پسر قائل نشده و بلکه کلیه افراد زیر ۱۸ سال؛ اعم از پسر و دختر را مشمول احکام واحد افتراقی خاص این گروه سنی قرار داده است؛

- ماده ۵۷۰ این قانون، به منظور تضمین اجرای حقوق کلیه شهروندان؛ اعم از زن و مرد، سلب آزادی شخصی افراد یا محرومیت آنان از حقوق مقرر در قانون اساسی جمهوری اسلامی ایران از سوی هر یک از مقامات و مأمورین وابسته به نهادها و دستگاه‌های حکومتی را جرم‌انگاری نموده است.

۱-۱۳- قانون کار جمهوری اسلامی ایران مصوب ۱۳۶۹

- این قانون در ماده ۳۸ بر ضرورت ممنوعیت تبعیض بر مبنای جنس در دستمزد تصریح دارد و تمامی افراد را در برابر کار یکسان مستحق دریافت حقوق یکسان می‌داند؛
- مواد ۷۵ تا ۷۸ این قانون با تعیین شرایط خاص، زنان شاغل باردار و یا دارای فرزند شیرخوار را از جمله با الزام کارفرمایان به اعطای مرخصی زایمان و ایجاد مراکز حمایت از کودک تحت حمایت خاص قرار داده است.

۱-۱۴- قانون مدیریت خدمات کشوری، مصوب ۱۳۸۶

- در ماده ۸۹ این قانون بر خورداری از حقوق یکسان کارمندان دستگاه‌های اجرایی در انتصاب مشاغل سازمانی در صورت داشتن شرایط لازم مدنظر قرار گرفته است؛
- وفق بند ۴ ماده ۶۸ این قانون، در پرداخت حقوق و دستمزد کارکنان، هیچ تمایز و تفکیکی بر اساس جنسیت وجود نخواهد داشت.

۱-۱۵- قوانین حوزه بیمه

- قانون تأمین اجتماعی مصوب ۱۳۵۴ ضمن برقراری مزایای بیمه‌ای برای شاغلین؛ خصوصاً زنان را در ابعاد زیر مورد توجه قرار داده است:
  - هزینه‌های کمکی در ایام بارداری (ماده ۶۷)؛
  - هزینه‌های پزشکی قبل، حین و بعد از زایمان (ماده ۶۸)؛
  - مستمری بازنشستگی (ماده ۷۶)؛
  - مستمری بازماندگان (ماده ۸۱) (یعنی پرداخت مستمری به وراثت زن شاغل بعد از وفات وی)؛
  - هزینه‌های کمکی برای ازدواج (ماده ۸۵)؛
  - هزینه‌های کمکی برای نگهداری فرزند (ماده ۸۶)؛
- در دیگر قوانین بیمه‌ای مربوط به بهره‌مندی کارکنان شاغل در بخش خصوصی و دولتی و در موضوع مزایای مربوط به حق اولاد، بیمه و مستمری که بعد از فوت کارکنان به فرزندانشان تعلق می‌گیرد، فرزندان دختر، به جهت جایگاه آسیب‌پذیرشان، نسبت به فرزندان پسر مورد سیاست‌های حمایتی افتراقی واقع شده‌اند، به این صورت که فرزندان دختر مادامی که شاغل نشده و یا ازدواج نکرده‌اند، تحت حمایت‌های والدین خود قرار دارند؛ حال آنکه فرزندان پسر

صرفاً تا سن بیست سالگی و در صورت اشتغال به تحصیل، تا سن ۲۵ سالگی از مزایای بیمه‌ای والدین خود برخوردار هستند؛ به عنوان نمونه، می‌توان به بند ۲ از ماده ۱۱۱ قانون مدیریت خدمات کشوری مصوب ۱۳۸۶ اشاره نمود که حاوی مقررات مذکور می‌باشد.

۱-۱۶- قانون آیین دادرسی کیفری ۱۳۹۲

- این قانون نسبت به افراد زیر ۱۸ سال، منصرف از جنس آنها، قائل به سیاست افتراقی است و لذا کلیه افراد زیر ۱۸ سال معارض قانون و یا در تماس با قانون را مشمول دادرسی خاص؛ از جمله پلیس کودکان و نوجوانان و یا بهره‌مندی از دادگاه‌ها و دادسرای‌های ویژه خاص نوجوانان نموده است؛
- طبق ماده ۴۲ این قانون اشاره دارد به این که بازجویی و تحقیقات از زنان حسب امکان، توسط ضابط آموزش‌دیده زن انجام می‌شود.

۱-۱۷- قانون حمایت از کودکان و نوجوانان مصوب ۱۳۸۱

ماده ۱ این قانون بدون قائل شدن به تمایز میان کودکان دختر و پسر، اشاره دارد به اینکه تمامی کودکان از حمایت‌های مندرج در این قانون بهره‌مند هستند.

۱-۱۸- قانون جامع حمایت از حقوق معلولان مصوب ۱۳۸۳

این قانون در تبصره ماده ۶ مردانی را که نگهداری از زنان ناتوان و معلول خود را بر عهده دارند، از معافیت از خدمت نظام وظیفه (خدمت سربازی) برخوردار نموده است.

۱-۱۹- قانون تعیین تکلیف تابعیت فرزندان حاصل از ازدواج زنان ایرانی با مردان خارجی مصوب ۱۳۸۵

به موجب قانون مذکور، فرزندان حاصل از ازدواج زنان ایرانی با مردان خارجی که در ایران متولد شده یا حداکثر تا یک سال پس از تصویب این قانون در ایران متولد می‌شوند، می‌توانند بعد از رسیدن به سن ۱۸ سال تمام تقاضای تابعیت ایرانی نمایند. بر اساس این ماده واحده، فرزندان موضوع این ماده قبل از تحصیل تابعیت نیز مجاز به اقامت در ایران هستند.

۱-۲۰- قانون بیمه اجباری خسارات وارد شده به شخص ثالث در اثر حوادث ناشی از وسیله نقلیه مصوب ۱۳۹۵

ماده ۱۰ این قانون، بیمه‌گر را مکلف داشته است تا در انجام تعهدات خود مبنی بر جبران خسارات وارد بر آسیب‌دیدگان سوانح رانندگی (فوت و یا نقض عضو، غیره)، منصرف از جنسیت آسیب‌دیده، خسارات وارده را به‌طور برابر جبران نماید.

۱-۲۱- قانون تأمین زنان و کودکان بی‌سرپرست مصوب ۱۳۷۱ و آیین‌نامه اجرایی مصوب ۱۳۷۴ آن

این قانون بر آن است تا مشمولین خود را که مشتمل بر زنان بیوه، زنان سالخورده، و زنان بی‌سرپرست، هستند از خدمات زیر برخوردار نماید:

- حمایت‌های مالی؛
- حمایت فرهنگی اجتماعی (حرفه‌آموزی، خدمات مشاوره‌ای، اشتغال‌زایی).

۱-۲۲- آیین‌نامه اجرایی سازمان زندان‌ها و اقدامات تأمینی و تربیتی مصوب ۱۳۸۴

- ماده ۶۹ این آیین‌نامه جنس محکومان به حبس را در نوع خدمات حرفه‌آموزی مناط توجه قرار داده است؛
- تبصره ۱ ماده ۶۹ این ماده نیز امکان نگهداری فرزندان زیر دو سال زنان زندانی را در محل زندان برای آنها پیش‌بینی و سازمان را مخیر نموده است تا نسبت به ایجاد مهدکودک جهت نگهداری فرزندان بین ۲ تا ۶ سال زندان زندانی و یا ارسال آنها به مراکز نگهداری بهزیستی مبادرت نماید.

۱-۲۳- برنامه عمل جامع حقوق کودک ونوجوان (سند ملی) در افق ۱۴۰۴؛ راهبردها و برنامه‌های اجرایی

این سند که در سال ۱۳۹۵ جهت اجرا به کلیه دستگاه‌های اجرایی ابلاغ شد، توسط مرجع ملی کنوانسیون حقوق کودک وزارت دادگستری و مشارکت کلیه دستگاه‌های قضایی و اجرایی و نیز بخش مدنی و سازمان‌های غیردولتی، در قالب برنامه عمل پنج ساله، تهیه و در این مرجع به تصویب رسید. این سند با لحاظ کلیه موازین حقوق داخلی و استانداردهای بین‌المللی؛ خصوصاً موازین مقرر در کنوانسیون بین‌المللی حقوق کودک، یازده راهبرد را در موضوع حمایت از کلیه افراد زیر ۱۸ سال تدوین و در زیر هر راهبرد، برنامه‌های اجرایی، فعالیت‌ها و شاخص‌های سنجش را برای عملیاتی‌سازی پیش‌بینی نموده است. سند در راهبردها، برنامه‌ها و فعالیت‌های پیش‌بینی شده تمامی افراد زیر ۱۸ سال را منصرف از جنس، تحت حمایت یکسان قرار داده است و نیز کودکان دختر را در برابر خشونت‌های جنسیت‌محور؛ از جمله ختنه دختران، و نیز پیشگیری از تبعیض از سیاست‌های حمایتی ویژه برخوردار نموده است. مهم‌ترین برنامه‌های مرتبط این سند، با حمایت از کودکان و تأمین امنیت ایشان و اعتلای سلامت جسم و روان آنها عبارت است از «راهبرد ارتقاء وضعیت حقوق بنیادین کودک؛ شامل ممنوعیت تبعیض، حق حیات، تأمین منافع عالی‌ه ایشان و حق به شنیده شدن»؛

۱-۲۴- تصویب منشور حقوق شهروندی شورای شهر تهران، سال ۱۳۹۴

شورای اسلامی شهر تهران در تاریخ ۱۳۹۴/۱۱/۲۰ سندی را تحت عنوان «منشور حقوق شهروندی» تصویب نمود که در مورخ ۱۳۹۴/۱۲/۰۱ جهت اجرا ابلاغ شد. بند ۳ منشور، در مقام بیان حقوق شهروندی زنان، این حقوق را به معنی تمامی حقوق قانونی آنان در تمامی عرصه‌های زندگی شهری تعریف نموده است.

۱-۲۵- بخشنامه ۲۰۰/۵۴۹۸۹ به کلیه وزرات‌خانه‌ها و سازمان‌های مستقل تحت نظر رییس جمهور مصوب

۱۳۸۹/۱۰/۲۵

در این بخشنامه وزراء و رؤسای سازمان‌های مستقل تحت نظر رییس جمهور، موظف شده‌اند تا یکی از پست‌های سازمانی مشاور خود را در تشکیلات مصوب به عنوان مشاور امور زنان و خانواده تخصیص دهند.

۱-۲۶- الحاق به اسناد بین‌المللی

دولت ایران ضمن تصویب اسناد بین‌المللی حقوق بشر، به‌طور مستمر و به‌منظور عملیاتی‌سازی مفاد مندرج در این اسناد، تدابیر قانون‌گذاری و اجرایی لازم را جهت تحقق مفاد مندرج در آنها که از جمله مربوط به حوزه حقوق زنان و رفع تبعیض علیه ایشان می‌باشد، معمول داشته و گزارش دستاوردهای خود را در اختیار سازوکارهای نظارتی مربوط به اسناد مذکور ارائه نموده است. از جمله مهم‌ترین این اسناد می‌توان به موارد زیر اشاره نمود:

- میثاق بین‌المللی حقوق اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی مصوب ۱۳۵۴؛
- میثاق بین‌المللی حقوق مدنی و سیاسی مصوب ۱۳۵۴؛
- کنوانسیون بین‌المللی حقوق کودک مصوب ۱۳۷۲؛
- کنوانسیون بین‌المللی حمایت از حقوق افراد دارای معلولیت مصوب ۱۳۸۷؛
- قانون الحاق دولت ایران به مقاوله نامه شماره ۱۱۱ مربوط به تبعیض در امور استخدام و اشتغال مصوب سال ۱۳۴۳؛
- قانون الحاق دولت ایران به مقاوله نامه شماره ۱۲۲ مربوط به سیاست اشتغال مصوب سال ۱۳۵۱؛
- قانون الحاق دولت ایران به مقاوله نامه شماره ۱۸۲ مربوط به مقابله با بدترین اشکال کار کودک مصوب ۱۳۸۹.

۲- لوایح پیش‌نویس قاعده‌ساز در موضوع حمایت از زنان و دختران در برابر تبعیض

۲-۱- تدوین پیش‌نویس سند ملی تأمین امنیت زنان در روابط اجتماعی در سال ۱۳۹۵-۱۳۹۴

این سند که توسط دفتر امور زنان و خانواده وزارت کشور و در اجرای ماده ۲۲۷ برنامه پنجم توسعه کشور (۱۳۹۰ لغایت ۱۳۹۴) تهیه و تدوین شده، ابعاد مختلف لازم برای بهره‌مندسازی زنان و دختران از امنیت اجتماعی را مورد توجه قرار داده است و مطابق آن کلیه دستگاه‌های اجرایی ملزم هستند در راستای تأمین امنیت زنان و دختران در زندگی اجتماعی، راهبردهای مقرر در این سند را در تدوین برنامه‌ها و فعالیت‌های دستگاهی خود مدنظر قرار دهند. از جمله اهم راهبردهای مندرج در این سند می‌توان به موارد زیر اشاره نمود:

- توسعه ظرفیت‌های ملی، محلی، منطقه‌ای و دولتی و غیردولتی دوستدار امنیت زنان و کودکان در روابط اجتماعی؛
  - توسعه نظام عدالت‌محور و تنقیح و وضع قوانین در حوزه امنیت زنان و کودکان؛
  - ایجاد وحدت و انسجام مدیریت در حوزه تأمین امنیت اجتماعی زنان و پرهیز از موازی‌کاری و پراکنده‌کاری.
- و از جمله مهم‌ترین اهداف راهبردی سند می‌توان به موارد زیر اشاره کرد:
- ارتقاء سلامت زنان و کودکان در ابعاد مختلف جسمی، روانی، اجتماعی و عاطفی؛
  - توسعه زیرساخت‌های سازمانی، حقوقی، انسانی و اطلاعاتی جهت بهبود وضعیت زنان؛

- هماهنگ‌سازی اقدامات دستگاه‌های ذی‌ربط در حوزه زنان؛
- غنابخشی به اوقات فراغت زنان؛
- توان‌افزایی مسئولین ذی‌ربط در حوزه زنان؛
- پیش‌بینی، پیش‌گیری، کنترل و مقابله با آسیب‌های اجتماعی پیش‌روی زنان؛
- بازتوانی و بازپروری زنان و کودکان دارای معلولیت و آسیب‌دیده؛
- الزام دستگاه‌ها به سیاست‌گذاری‌های دانش بنیان در حوزه زنان.

۲-۲- تدوین لایحه تعیین تکلیف تابعیت فرزندان حاصل از ازدواج زنان ایرانی با مردان خارجی

باعنایت به اینکه طبق قانون تعیین تکلیف تابعیت فرزندان حاصل از ازدواج زنان ایرانی با مردان خارجی ۱۳۸۵، تابعیت مادر ایرانی بعد از سن ۱۸ سالگی فرزند و بنا بر تقاضای وی به او اعطا می‌شود، لذا لایحه حاضر که توسط وزارت تعاون، کار و رفاه اجتماعی و با مشارکت معاونت رییس‌جمهور در امور زنان و خانواده تدوین شده است، بر آن است تا امکان اعطای تابعیت از مادر ایرانی به فرزند وی از زمان تولد فرزند امکان‌پذیر شود.

۲-۳- تهیه و تدوین پیش‌نویس طرح جامع فوریت‌های اجتماعی در بلایا .

این طرح توسط مرکز ارائه خدمات اجتماعی تخصصی به‌موقع و در دسترس با اورژانس اجتماعی (مرکز فوریت‌های اجتماعی) وابسته به معاونت اجتماعی سازمان بهزیستی کشور در سال ۱۳۹۳ تهیه شده است.

۳- اقدامات اجرایی درموضوع حمایت از زنان و دختران در برابر تبعیض

۳-۱- انعقاد تفاهم‌نامه‌های بین‌دستگاهی فی‌مابین معاونت رییس‌جمهور در امور زنان و خانواده و دستگاه‌های دولتی و غیردولتی و بسته‌های پیشنهادی حمایتی

معاونت رییس‌جمهور در امور زنان و خانواده جهت جاری‌سازی، تقویت، ترویج و نهادینه‌سازی عدالت جنسیتی و حساس-سازی دستگاه‌های ذی‌ربط، مبادرت به عقد تفاهم نامه با دستگاه‌های مذکور نموده است؛ که از جمله آن می‌توان به موارد زیر اشاره نمود:

- تفاهم نامه با وزارت آموزش و پرورش؛ از جمله جهت:

- تقویت، توسعه، ترویج و نهادینه‌سازی مفهوم عدالت جنسیتی در برنامه‌ریزی‌های آموزشی و فرهنگی مرتبط با دختران در برنامه ششم توسعه؛
- برقراری فرصت‌های عادلانه به منظور استفاده از توانمندی زنان در سطوح میانی و ارشد مدیریتی در آموزش و

پرورش؛

- تفاهم نامه با معاونت اجتماعی و پیشگیری از وقوع جرم قوه قضاییه از جمله جهت جهت ترویج، تقویت و نهادینه‌سازی عدالت جنسیتی در نهاد خانواده و تعادل و انسجام بخشی به روابط زوجین و ارتقای شاخص‌های مرتبط با زنان، کودکان و خانواده در کشور؛

- تفاهم نامه با وزارت نیرو، سازمان میراث فرهنگی، صنایع دستی و گردشگری و نهاد ملی کمیسیون حقوق بشر اسلامی ایران از جمله با هدف ترویج، تقویت و نهادینه‌سازی عدالت جنسیتی و ارتقای شاخص‌های مرتبط با زنان و خانواده در کشور

۳-۲- اقدامات در زمینه حضور فعال زنان در سطوح مدیریتی

در این محور اقداماتی که از ناحیه معاونت رییس جمهور در امور زنان و خانواده انجام شده و حائز اهمیت می باشد ذکر می شود

- تدوین برنامه جامع توسعه امور زنان و خانواده شامل ۱۴ محور در سال ۱۳۹۰ که از جمله محورهای آن ارتقاء توانمندی- های زنان مدیر می‌باشد و راهبردها و فعالیت‌هایی را به منظور عملیاتی نمودن این محور پیش‌بینی نموده است؛
- تشکیل کارگروه مدیریت و مشارکت سیاسی و اجتماعی متشکل از پژوهشگران و فعالان دانشگاهی و سازمان‌های غیردولتی با هدف استفاده از تجارب و دیدگاه‌ها و تدوین بهترین برنامه در موضوع ارتقاء مشارکت زنان؛
- تدوین طرح آموزش ارتقاء مهارت‌های علمی و عملی حضور زنان در مجامع بین‌المللی برای کلیه مدیران دستگاه‌های اجرایی و بخش خصوصی که از دی ماه ۱۳۹۴ وارد فاز اجرایی خواهد شد؛
- تعریف ۳۱ محور اولویت پژوهشی که یکی از آن محورها به عنوان مشارکت زنان در توسعه اختصاص دارد
- در دستور کار قرار دادن حمایت از پایان‌نامه‌های دانشجویی در موضوع ارتقاء وضعیت زنان که از جمله اکنون طرحی با عنوان بررسی تأثیر پشتیبانی نهادها و شبکه‌های حمایتی در ارتقاء زنان در سطوح عالی مدیریت سیاسی در ایران در دستور کار قرار دارد؛
- انعقاد تفاهم نامه همکاری سه جانبه با وزارت علوم، تحقیقات و فن‌آوری و معاونت علمی و فن‌آوری رییس جمهور که از جمله محورهای آن ارتقاء توانمندی‌های زنان مدیر می‌باشد.

۳-۳- برگزاری سلسله نشست علمی

برگزاری سلسله نشست‌های علمی مرجع ملی کنوانسیون حقوق کودک وزارت دادگستری با عنوان نقش رهبران دینی در پیشگیری از خشونت با دعوت و حضور کلیه نمایندگان ادیان و نیز دستگاه‌های قضایی و اجرایی و نمایندگان بخش مدنی. در نشست نخست از این سلسله نشست‌ها، تبعیض میان دختران و پسران به عنوان مصداقی از خشونت فهرست شد و متعاقباً ماحصل این نشست در قالب کتابچه راهنما در اختیار مراجع ذی‌ربط اجرایی قرار گرفت.

۳-۴- حضور زنان در برخی پست‌های مربوط به عدالت کیفری

۳-۴-۱- حضور زنان به عنوان افسر پلیس در نیروی انتظامی کشور

- در حال حاضر قریب به ۷۲۰۰ نفر از کارکنان نیروی انتظامی را زنان شامل می‌شوند. همه ساله تعدادی پلیس زن وارد مجموعه نیروی انتظامی شده و این افراد در یگان‌های مورد نیاز و هم‌چنین یگان‌های مورد علاقه خود؛ نظیر پلیس راهور، معاونت اجتماعی، پلیس پیشگیری و غیره جذب و مشغول به فعالیت می‌شوند و متناسب با هر یک از این یگان‌ها آموزش‌های تخصصی نیز به آنها داده می‌شود.
- پلیس زن نقش قابل توجهی در حوزه‌های مختلف؛ خصوصاً پیشگیری از جرایم داشته است؛ به عنوان مثال در بسیاری از پرونده‌هایی که به کلانتری‌ها ارجاع شده، پلیس زن با مشاوره و ارائه راهکارهای منطقی منجر به صلح و سازش این پرونده‌ها شده و از وارد شدن بار سنگینی به دستگاه قضایی و پلیس جلوگیری کرده است.

۳-۴-۲- حضور زنان در پست‌های قضایی

حدود ۷۰۰ قاضی زن در دستگاه قضایی فعالیت می‌کنند، این افراد در پست‌های دادیاری، دیوان و سایر محل‌ها فعالیت می‌کنند، ولی بیشتر این افراد در دادسراها و محاکم خانواده حضور دارند.

آمار قضات زن کل کشور به تفکیک سمتهای قضائی

ردیف	استان محل خدمت	دادیار	مشاور قضایی	معاون دادستان	معاون قضایی	جمع کل
۱	آذربایجان شرقی	۱۵	۱	-	-	۱۶
۲	آذربایجان غربی	۱۴	۲	-	-	۱۶
۳	اردبیل	۱	-	-	-	۱
۴	اصفهان	۳۷	۴	-	-	۴۱
۵	ایلام	۲	-	۱	-	۳
۶	بوشهر	۵	۲	-	-	۷
۷	تهران	۱۴۱	۲۴	-	۱۲	۱۷۷
۸	چهارمحال و بختیاری	۶	۳	-	-	۹
۹	خراسان جنوبی	-	۱	-	-	۱
۱۰	خراسان رضوی	۴۵	۸	۱	-	۵۴
۱۱	خراسان شمالی	۱	۲	۱	-	۴
۱۲	خوزستان	۱۸	۲	-	-	۲۰
۱۳	زنجان	۲	۶	-	-	۸
۱۴	سمنان	۲	۱	-	-	۳
۱۵	سیستان و بلوچستان	۳	۲	-	-	۵
۱۶	فارس	۲۸	۴	-	-	۳۲
۱۷	قزوین	۲	۱	-	-	۳
۱۸	قم	۴	۲	-	-	۶

۲	-	-	-	۲	کردستان	۱۹
۲۱	-	-	۴	۱۷	کرمان	۲۰
۱۱	-	-	۴	۷	کرمانشاه	۲۱
۱	-	-	-	۱	کهگیلویه و بویراحمد	۲۲
۹	۱	-	۱	۷	گلستان	۲۳
۸	-	-	۳	۵	گیلان	۲۴
۱۱	-	۲	۱	۸	لرستان	۲۵
۲۸	-	-	۵	۲۳	مازندران	۲۶
۱	-	-	-	۱	مرکزی	۲۷
۴	-	-	-	۴	هرمزگان	۲۸
۷	-	۲	-	۵	همدان	۲۹
۱۹	-	-	۳	۱۶	یزد	۳۰
۵۲۸	۱۳	۷	۸۶	۴۲۲	جمع کل	

آمار قضات زن حوزه های ستادی به تفکیک سمتهای قضایی

ردیف	استان محل خدمت	دادیار نظامی	مستشار قضایی	جمع کل
۱	حوزه ریاست قوه قضائیه	-	۱	۱
۲	دیوان عدالت اداری	-	۴	۴
۳	معاونت حقوقی و توسعه قضایی	-	۶	۶
۴	حوزه نظارت قضایی ویژه	-	۱	۱
۵	سازمان قضایی نیروهای مسلح	۱	-	۱
	جمع کل	۱	۱۱	۱۳